

№ 32.

Warszawa, d. 9 sierpnia 1924 r.

№ 32.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Chmielna 2 m. 6, tel. 114-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi wraz z przesyłką w kraju: Złp. 4 kwartalnie. Nr. pojedynczy gr. 40.
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY” bezpłatnie.

**SZWEDZKIE
ŁOŻYSKA
KULKOWE**

SKF

**Warszawa
Kopernika 13
Telefon 12-14**

339

LIPSKIE TARGI JESIENNE 1924 R.

od 31 sierpnia do 6 września

TARG TECHNICZNY i BUDOWLANY

SUROWCE, PÓLFABRYKATY i MASZYNY WSZELKIEGO RODZAJU

Najkorzystniejsza okazja zbytu i zakupu. Informacji udziela i zgłoszenia przyjmuje
Przedstawiciel Urzędu Targów Lipskich

WŁADYSŁAW GLAZER, w Warszawie, Aleja Jerozolimska 41. Telefon 230-55

VI MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA PRACY.

(Korespondencja własna „P. M.”).

(Dokończenie *)

Czwartą z kolei sprawą było sprawozdanie Komisji zużytkowania przez robotników czasu wolnego od pracy. Sprawa ta już w łonie Komisji wywoływała pewne rozdzwieki, ze względu na stanowisko pracodawców, którzy uważali, że temat ten należy traktować bardzo oględnie, jako wychodzący po za ramy stosunku pracodawcy do robotnika, wynikającego z jego pracy. Dalej, że pracodawca nie powinien wpływać na swobodę robotnika w wyborze sposobu przepędzania wolnego czasu, natomiast może czynić ułatwienia, dążące do podniesienia robotnika fizycznie, umysłowo i kulturalnie. Sprawozdanie Komisji w konkluzji zawiera projekt zalecenia, składającego się z motywów podstawowych, wiążących zagadnienia z uchwałą Warszingtońską o 8 godzinnym dniu pracy i z 5 rozdziałów, traktujących: I zabezpieczenie czasu wolnego od pracy, II higienę społeczną, III politykę mieszkaniową, IV instytucje do przepędzenia czasu wolnego od pracy,

*) Patrz „Przemysł Metalowy” № 27, 29 i 31.

V wolnego korzystania z instytucji wymienionych. Wreszcie sprawozdanie kończy się uchwałą, by Międzynarodowe Biuro Pracy zbierało i ogłaszało systematycznie prace, związane z zużytkowaniem przez robotników czasu wolnego od pracy. Sprawozdanie Komisji przyjęte zostało po dłuższych debatach 73 głosami przeciwko 17.

Następnie rozpatrzono sprawozdanie komisji węgla (karbunku), którym zajmowała się już Konferencja 1921 r., lecz z powodu braku materiałów /zmuszona była odłożyć decyzję do czasu późniejszego. Pomimo, że od tego czasu sprawą węgla, tak ważną w stosunku do wełny, skór, sierści i kości, zajmowano się usilnie, a nawet w Liverpoolu zbudowano wielkim kosztem urządzenie odkazające, temat ten wywołał duże tarcia w Komisji. Wynikiem tego były dwa sprawozdania: jedno większości i drugie mniejszości, które doprowadziły do bardzo ożywionej dyskusji na plenum, zakończoną głosowaniem, które 86 głosami przeciw 5 zatwierdziło sprawozdanie większości. Wniosek wynikający z tego sprawozdania jest następujący: należy postawić na porządku dziennym jednej z następnych Konferencji projekt konwencji obowiązkowego

odkazania szerści i rogów w stanie surowym oraz projekt zalecenia reglamentacji należytej kości i rogów przed ich użyciem w przemyśle.

Dalszym punktem obrad było sprawozdanie nad przerwą dwudziestoczerogodzinną tygodniowo w hutach szklanych, posiłkujących się piecami wannowymi. Sprawa przerwy dwudziestoczerogodzinnej przy piecach wannowych wywołała długie dyskusje zarówno w łonie komisji jak i na plenum, ze względu na to, że przerwa taka powoduje duże straty materialne i psuje ciągłość działania pieca. Skutkiem tego trudno jest utrzymać jednolitość składu szkła i jak praktyka wykazuje największa liczba technicznych braków ma miejsce w hutach szklanych po przerwie w ruchu, chociażby krótkiej. Skutkiem tego pracodawcy byli zdania, że należy zapewnić odpoczynek 24 g. tygodniowo robotnikom, jak to już uchwalone zostało na jednej z poprzednich Konferencji, nie uciekając się jednak do przerwy w ruchu zakładu przemysłowego. Robotnicy i część przedstawicieli rządowych stali jednak na nieprzejednanym stanowisku nie liczenia się z warunkami technicznymi i ekonomicznymi i domagania się odpoczynku zbiorowego dla wszystkich pracowników huty jednocześnie, zamiast zorganizowania zmian odpowiednich i zapewnienia odpoczynków częściowych. Projekt konwencji, wypracowanej przez komisję, uzyskał na plenum większość 68 głosów przeciwko 22 głosom pracodawców, do których przyłączyli się przedstawiciele rządowi Włoch i Japonji.

Wreszcie ostatnim punktem obrad była sprawa pracy nocnej w piekarniach, która również wywołała długotrwałe spory i dyskusje. W tym wypadku głównym przedmiotem sporu było domaganie się robotników przede wszystkim, by praca nocna w piekarniach była wzbroniona, nie licząc się z tem, że ogół konsumentów domaga się świeżego pieczywa rano. Poza tem delegaci robotników i lewicowo usposobieni delegaci rządowi żądali rozciągnięcia zakazu na pracę nocną w piekarniach wogóle, t. j. nawet w tym wypadku, gdy piekarstwo jest uprawiane jako rzemiosło wyłączenie przez samego piekarza bez udziału jego rodziny, nie mówiąc już o najemnych robotnikach. Oczywiście w tym wypadku chodziło o niedopuszczenie do konkurencji rzemiosła z przemysłem, co jednak pociąga za sobą ograniczenie wolności osobistej, a skutkiem konieczności dozoru inspekcji fabrycznej wszystkich piekarni kasuje nietykalność mieszkania, łączącego się w małych piekarniach z warsztatem pracy. Wynikiem prac komisji był projekt konwencji, któremu opozycja pracodawców w formie wniosku mniejszości bezwocnie pragnęła nadać formę zalecenia, o treści mniej krańcowej. Jednakże plenum Konferencji 73 głosami przeciwko 15 projekt konwencji przyjęło z tem, że projekt ten, jak również projekt konwencji o przerwie pracy w hutach szklanych, zostanie ostatecznie przegłosowany na Konferencji przyszłorocznej.

Tematami powyższymi porządek obrad Konferencji został wyczerpany i po odesłaniu rozmaitych wniosków do Rady Administracyjnej Biura Pracy i po uczczeniu pamięci prezydenta Wilsona i po mowach przewodniczącego p. Brantinga, wiceprezesów pp. de Agnero y Bethancourt, który uczcił gościnność Szwajcarii, Mertensa i Carrier'a, oraz przemówieniach dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy p. A. Thomasa i jego zastępcy p. Butlera, Konferencja została zamknięta d. 5 lipca o godz. 20-ej. *S. J. Okolski.*

ZEBRANIE ZARZĄDU ODDZIAŁU WARSZAWSKIEGO P. Z. P. M.

Na Walnem Zgromadzeniu w dn. 17. VII. 24 został wybrany na rok 1924 Zarząd w składzie następującym:

Kazimierz Ambrożewicz, Jan Dmochowski, Stanisław Borman, Józef Dubeltowicz, Stanisław Gostyński, Tadeusz Graff, Władysław Hartwig, Wiesław Januszewski, Jan Jeziorański, Jerzy Komorowski, Henryk Landau, Józef Łubieński, Józef Mieszczaniński, Stanisław Młodzianowski, Edward Ortwein, Stanisław Płuzański, Stefan Przanowski, Zygmunt Sochacki, Józef Strassburger, Gustaw Sniechowski, Julian Weliński, Witold Wierzejski, Gustaw Włodek, Józef Zaporski, Stefan Zieliński.

Na posiedzeniu w 4.III.24. Zarząd Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M. ukonstytuował się w sposób następujący: Prezes — p. K. Ambrożewicz, I wiceprezes — Z. Sochacki, II wiceprezes — Tadeusz Graff, członek Komitetu Wykonawczego — Julian Weliński.

OSTATNI WSKAŹNIK DROŻYŹNIANY.

Koszt utrzymania w Warszawie w lipcu w stosunku do czerwca r. b. wzrósł o 1,42%.

Na wzrost ten wpłynęła, między innymi, podwyżka taryfy tramwajowej o 33 $\frac{1}{3}$ %.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W LIPCIE.

Dnia 28 lipca r. b. na posiedzeniu Rady P. Z. P. M. obecni członkowie Rady przedstawiciele stow. przemysłu metalowego w reprezentowanych przez nich grupach zawodowych.

W wytwórniach taboru kolejowego uwydatniła się drobna poprawa, gdyż przy zmniejszonym personelu zatrudnienie wynosi około 85%. Dalsze widoki natomiast są bardzo niepomyślne. Ministerstwo kolei Żelaznych zużyło swe kredyty, powiększone przez sejm prawie w dwójnasób, na zakup szyn, podkładów i na cele budowlane, zamiast zwiększyć odpowiednio zamówienia także na lokomotywy i wagony. Ministerstwo zamierza na r. 1925 zamówić zaledwie 3 000 wagonów i tylko 60 parowozów, stając na błędnym stanowisku, że istniejący tabor kolejowy przerasta potrzeby kraju. Ten rzekomy nadmiar taboru jest tylko zjawiskiem chwilowym, wynikającym z zupełnego zastoju życia gospodarczego. Na jesieni, gdy nastąpi zapotrzebowanie wagonów na zboże, buraki do cukrowni, ziemniaki i węgiel na zimę, to brak taboru uwydatni się jaskrawo i ministerstwo zwróci się z zakupem gotowych wagonów i parowozów zagranicę, pozbawiając tem samem pracy wytwórnie krajowe i krajowego robotnika. Ten brak przewidywania, wyrażający się w braku na dalszą metę obliczonego planu gospodarczego, charakteryzuje również zamierzenia inwestycyjne ministerstwa spraw wojсковych, które zamówienia swoje zanyma w granicach nader szczupłych, żądając zakończenia dostaw i wszelkich rozrachunków przed 31 grudnia roku budżetowego, skutkiem czego w styczniu i lutym następnego roku fabrykom pracującym dla tego ministerstwa grozi bezrobocie.

Stan zatrudnienia w odlewniach znacznie się poprawił i wynosi obecnie około 60% normalnego. Natomiast w ciężkiem położeniu są fabryki drutu i gwoździ, gdzie zatrudnienie jest minimalne. To samo można powiedzieć o fabrykach łopat i widel. Fabryki śrub będą musiały wkrótce zawiesić pracę, gdyż zamówienia kolejowe kończą się, a zamówień prywatnych brak. Stan zatrudnienia w fabrykach wyrobów emaljowanych na ogół pogorszył się, fabryki pracują przy zmniejszo-

nym personelu. Lekka poprawa w ostatnich dniach zdaje się być tylko przejściową.

Kotlarnie pracują ze zmniejszoną załogami i zmniejszoną ilością dni w tygodniu; zamówienia mają jeszcze na parę miesięcy.

Fabryki maszyn rolniczych naogół powróciły do normalnego tygodnia pracy, gdyż przekonali się, że pracując nawet tylko na skład ponoszą mniejsze straty, aniżeli przy skróconym tygodniu. Ruch sprzedażny odbywa się przeważnie między składnikami, którzy odkupują od siebie wzajemnie brakujące mu maszyny. Zaznaczała się trochę sprzedaż parowych garniturów młocarnianych, idzie wszakże bardzo ciężko, wskutek niewspółmierności cen zboża i maszyn. Gdy przed wojną garnitur taki miał wartość 1 000 centnarów zboża, to obecna cena w zbożu wynosi dwa razy tyle. Wytwórnictwo polskie zmuszone są dawać rolnikom kredyty, które sięgają 18 miesięcy, ale zagraniczna konkurencja idzie jeszcze dalej i daje 24 miesięczne kredyty.

W przemyśle elektrotechnicznym sytuacja polepszyła się skutkiem podwyższenia stawek celnych na wyroby zagraniczne. Większość fabryk pracuje 6 dni w tygodniu i tylko niektóre idą 4 dni.

W dziale silników spalinowych zatrudnienie jest średnie, natomiast w dziale silników parowych zastój jest bardzo wyraźny. Fabryki tej specjalności idą jeszcze po 4 dni w tygodniu, wykończając dawne zamówienia, ale nowych zamówień nie mają wcale i z tego powodu grozi im zupełne wstrzymanie ruchu.

Z ODDZIAŁU RADOMSKO-KIELECKIEGO P. Z. P. M.

D. 27 lipca b. r. odbyły się w Radomiu wybory delegatów do Rady Powiatowej Kasy Chorych.

Z inicjatywy oddziału Radomsko-Kieleckiego naszego Związku został stworzony wyborczy blok pracodawców, oparty na zasadzie najszerzej pomyslanego porozumienia się ogółu pracodawców. W skład „Blok” prócz przemysłowców, reprezentowanych przez T-wo Przemysłowców Ziemi Radomskiej i Oddziału Radomsko-Kieleckiego P. Z. P. M., weszły Związki kupców i rzemieślników (chrześcijańskich i żydowskich), Związek restauratorów i Resursa Rzemieślnicza.

Blok tworzony był w imię ekonomji sił mając na względzie ustawę Kasy Chorych, mocą której wybory do Rady w danej kurji nie odbywają się z chwila, gdy tylko jedna lista kandydatów zostaje ogłoszona.

Mimo to zgłoszona została przez grupę lewicowo zabarwionych „pracodawców” druga lista kandydatów, która atoli w wyborach nie uzyskała ani jednego mandatu, wszystkie natomiast mandaty przypadły liście № 1 „Blok Pracodawców”.

Z przedstawicieli P. Z. P. M. weszli do Rady pp. Jakób Djament, współwłaściciel fabryki „Glinice” w Radomiu i Mojżesz Bluman dyrektor fab. K. E. Goldblum w Radomiu. Na zastępców pp. Eljasz Tenenbaum, właśc. fabr. „Gwoździarnia” i Wł. Fenigstein, dyrektor odlewni A. Stellman i H. E. Goldblum.

W kurji ubezpieczonych walczyło 7 list. Największą ilość mandatów (14) uzyskała lista reprezentująca klasowe związki zawodowe, 5 mandatów uzyskali komuniści, 4 mandaty chrześcijańskie związki zawodowe, 1 mandat zjednoczenie zawodowe polskie, 1 mandat urzędnicy i 5 mandatów Poale-Sjon.

Z IV TARGÓW WSCHODNICH WE LWOWIE.

Podajemy poniżej podział eksponatów Targów Wschodnich na grupy:

1. Budowa maszyn i hutnictwo. (Rolnicze i dla przemysłu rolniczego w dziale Wystawy Rolniczej).
2. Przyrządy mechaniczne i rękodzielnicze, artykuły mechaniczne z metalu.
3. Elektrotechnika, mechanika precyzyjna i optyka.
4. Przemysł naftowy: eksploatacja, przemysł rafinerijny, artykuły wiertnicze i kopaliny.
5. Przemysł włókienniczy, konfekcja i pokrewne. Sekcja a) przemysł tkacki. Sekcja b) ubrania, bielizna, futra, kapelusze pantofle. Sekcja c) firanki, koronki i podobne.
6. Przemysł chemiczny, materiały aptekarskie, narzędzia chirurgiczne.
7. Środki lokomocji, automobile.
8. Meble, urządzenia biurowe, galanterja drzewna, wyroby koszykarskie.
9. Garbarstwo: przemysł szewski i rymarski, obuwie i wyroby ze skór.
10. Ceramika: szkło, porcelana, artykuły techniczne ze szkła, wyroby gliniane, naczynia domowe i kuchenne.
11. Przemysł papierowy: konfekcja papieru, artykuły drukarskie i graficzne, maszyny do pisania, przybory kancelaryjne i biurowe.
12. Przemysł kosmetyczny i perfumerja.
13. Wyroby jubilerskie i zegarmistrzowskie.
14. Artykuły spożywcze: napoje i surowce.
15. Przemysł artystyczny.
16. Zabawkarstwo, galanterja, przybory podrózne i sportowe, artykuły techniczne z korku, gumy, celuloidu etc.
17. Przemysły różne.

Przemysły pokrewne rolnictwu będą na terenie Targów Wschodnich ugrupowane w pobliżu Wystawy Rolniczej.

WSZECHŚWIATOWA PRODUKCJA ZŁOTA.

Na podstawie liczb, przytoczonych w № 13 „Przełądu Gospodarczego”, podajemy produkcję złota na całym świecie w ostatnich trzech latach.

W r. 1921 — 497 911 kg.

„ „ 1922 — 468 304 „

„ „ 1923 — 530 566 „

Największe roczne wydobycie złota było w r. 1915, osiągając rekordową liczbę 707 587 kg. W roku ubiegłym produkcja złota wyniosła około 75% tej ilości.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego w dniu 7/VIII 1924 r. w złotych (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi”).

	a) za 1 tonę franco wagon stacja załadowania:	Zł. gr.
Surówka odlewnicza „Chlewiska” na węglu		160.—
drzewnym		160.—
Surówka odlewnicza „Staporków” № 1		170.—
Witkowska № 1		165.—
Złom żeliwny (fragment lany)		95.—
Żelazo handlowe krajowe		222.—
Bednarka gorąco walcowana		256.—
Bednarka zimno walcowana		445.—
Walcówka (druć okrągły od 5 1/2 do 13 mm., kwadratowy od 5 1/4 do 8 mm.)		274.—
Blacha (cena zasadnicza)		282.—
Koks karwiński		48,10
górnosląski twardy		39.—
miękki		37,60
Węgiel kowalski myty cieszyński		36,65
dąbrowski gruby		24,50
górnosląski gruby		29,60
Cegła ogniotrwała normalna (za sztukę gr. 15)		60.—
kopulakowa		65.—
Gлина ogniotrwała mielona		25.—
Zaprawa szamotowa		32,50
Grafit podwójnie szlamowany		132.—
Kamień wapienny		4.—

b) za 100 kg. loco skład Warszawa:

Pokost chemicznie czysty gwarantowany . . .	180.—
Olej wrzecionowy 2—5/20°	26,87
„ „ 5—9/20°	27,97
„ maszynowy 2—3/50°	28,52
„ „ 3—3,5/50°	32,37
„ „ 4—4,5/50°	35,67
„ „ 5—5,6/50°	41,94
„ „ 6—6,5/50°	46,40
„ cylindrowy do pary przegrzanej ponad 10 atm.	61,41
„ „ nasyconej	44,47
Smar Tovotte'a	58,27
Benzyna 721/730	61,29
741/750	51,58
ponad 775/785	41,78

Cena odlewów z metali półszlachetnych.

Podług notowań Koła Odlewni metali półszlachetnych od dnia 15 stycznia obowiązują aż do odwołania następujące ceny na:

armaturę mosiężną	2 zł. 75 gr.
armaturę brązową	3 zł. 35 gr.
fosforbrązową	3 „ 65 „
odlew mosiężny galanteryjny	4 „ 00 „

Ceny te rozumieją się za 1 kg.

Cena odlewów żelaznych.

Podług notowań Grupy V (Odlewni) Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych cena odlewów żelaznych surowych dla Warszawy, aż do odwołania, wynosi od 0,45 do 0,52 złp. za 1 kg. loco fabryka.

Cena blachy ocynkowanej.

Cynkownia warszawska notuje następujące ceny blachy żelaznej ocynkowanej za 100 kg. franco wagon Warszawa:

711×1 422×0,5 mm.	75 zł. — gr.
711×1 422×0,525mm.	74 „ — „
711×1 422×0,55 mm.	73 „ — „
1 000×2 000×0,5 mm.	77 „ — „
1 000×2 000×0,55 mm.	75 „ — „

Ceny te rozumieją się za 100 kg.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej

(w złotych po kursie średnim dnia za 1 tonnę metr.).

D a t a	30/7	31/7	1/8	4/8	5/8
Średni kurs waluty	22,86 ^{1/4}	22,82	22,85	23,06 ^{1/2}	22,11
Aluminium	—	—	—	—	—
Antymon	—	—	—	—	—
Cyna standard	5573	5569	5611	—	5864
Cynk hutniczy	734	727	725	—	741
Miedź elektrolityczna	1526	—	1513	—	1547
standard	1427	1416	1439	—	1467
Ołów miękki hutniczy	768	755	743	—	748
Rtec	—	—	8005	—	—
Nikiel	—	—	—	—	—

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Dyrektor Zarządzający inż. S. J. Okolski.
REDAKTOR inż. Maurycy Chorzewski.

Ź r ó d ł a z a k u p u:

Aparaty cukrownicze:

Spółka Akcyjna Budowy Kotłów Parowych i Maszyn. „W. Fitzner i K. Gamper“ w Sosnowcu.

Armatura na parę i wodę:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Beczki żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Dźwigniki—Łańcuchy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12. tel.: 29-64 i 220-00.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła“, Chłodna 5, tel. 47-78.

Garbarskie maszyny:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Gwoździarki i ciągaraki:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Imadła ślusarskie kute:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski Sp. Akc. w Lublinie.

Konstrukcje żelazne:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Konstrukcje żelazne, schody, cieplarnie:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Kotły parowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

Kuto lane odlewy:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

Kuźnie polowe:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Liny stalowe—Drut stalowy:

Bracia Jenike, inż., Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Lokomobile przemysłowe:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Łańcuchy

Warsz. Fabr. Masz. windowych „Siła“, Chłodna 5, tel. 47-78.

Łańcuchy „Galla“:

Transmisyjne, ciężarowe i rolkowe wszelkich wymiarów. Bracia Mencil, Fabryka Wytobów Żelaznych. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Maszyny rolnicze:

Nitsche i S-ka, Fabryka Maszyn w Poznaniu.

Maszyny ceglarskie:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Odlewnie żelaza:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Odlewnie żelaza i metali:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Okna żelazne:

Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

* Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

Prasy ekscentryczne, frykcyjne i balansowe:

B-cia Steinberg i Sp. w Warszawie, Wronia 80.

Prasy, tłoczkarki cierne, mimośrodowe i balansowe:

B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

Pędnie:

Krawczyk i S-ka w Zawierciu.

* B-cia Steinberg i S-ka, w Warszawie Wronia 80.

* B-cia Kanczewscy S. A. w Częstochowie.

* Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Pompy:

Brandel, Witoszyński i S-ka, Grochowska 37.

Rusztwa do palenisk ruchomych i stałych:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Sikawki i narzędzia ogniowe:

Bracia Mencil, Fabryka Wytobów Żelaznych i Sikawek. Warszawa, ul. Czerwonego Krzyża 3, tel. 13-83.

Suwnice (krany) mostowe, przesuwne, dźwigi pionowe-elektryczne, transmisyjne, ręczne:

Inż. Gniazdowski i Janiszewski, Sp. Akc. w Lublinie.

* Bracia Jenike, inż. Warszawa, Żórawia 12, tel.: 29-64 i 220-00.

Tokarki szybkozające:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Turbiny wodne syst. Francis'a o wysokim współczynniku pożytecznego działania.

L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wagony wąskotorowe osobowe i towarowe:

S. A. Handlu i Przemysłu Metalowego M. Lisowski. Warszawa, ulica Nowowiejska Nr. 22, tel. 173-90 i 210-59.

* Tow. Akc. Wł. Gostyński i S-ka w Warszawie, Mokotowska 3, tel. 14-84.

Walce młyńskie utwardzone:

St. Weigt i S-ka, Łódź, Senatorska 22, tel. 2-87.

Walce żeliwne utwardzone:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.

Wiertarnie kolumnowe szybkozające:

Najnowszego typu. L. Warwasiński, J. Wojakowski i Sp. Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza w Noworadomsku.

Wiertarki kolumnowe:

Tow. Akc. J. John w Łodzi.